

When can a neighbor complain about noises:

Noise from construction

Noise from children

Noise from loud music

בבא בתרא דף כב:

Baba Batra: indirect damage:

קאי ולהכי פרוך והא ז בשבית. אסרת חבן. L. שמעכשיו ממש חם ראוים להויק ממקומן בלי שום חידוש הרי הוא חשיב בירי. ריטכיה, ועיש רמכין רשרשים ליתנהו ומאילהם ה. ווןנרטא דגיריה הוא. בנוקין הוא הגורם לאחר לעשות היוק שאעו אלא מזמין. רמכין, ועיין כרינה לסרמב"ן דכל היכא רהחיום מנשה מיד בשעת מעשה נקרא דינא דגרמי, חלים, ועים כפרטות מנחרות

רבינו נרשום (תמשר) שפרע היוצא חרץ לכותל

ד׳ אמות: פיסקא כדי שלא של שובר ואוכלת בשובר

עין משפם

נר מצוח

שכנים הלי די הי סחג

סעיף לי למ:

שם פעיף לפ:

מישיע הית סיי קנה סעיף כד: פר ח ט י כ ל מיי שם הלי

ת פמנ שם פור ח"מ פר

להלן מן הכוחל לחוך החלר הלכך אי לאו משום זקיפת סולם לא היה לריך להתרחק מראשי התקרה:

אתו דהי משום דוושה כה הזיל וחמי מומיה. מחת השיפוע: מתני' מרחיקין אם הסולם מן השוכך. אם יש לוה שוכך בחלירו סמוך לכותל שבין שתי החלירות וחבירו בא להעמיד סולם בחלירו אלל הכותל ירחיקנו מן השובך ארבע אמות: כדי שלא חקפוץ סנמייה. מן הסולם לשובך ותהרוג את היונים והיא חיה קטנה": גבו' לימא מחני' דלא כרבי יוסי. דפליג בסיפא דפירקין וסהון בנוטע אילן סמוך לבור וטובא מילי איכא במתניתין דודאי לאו כרבי יוסי אלא לימא אף זו דסולם ושובך דלא כרבי יוסי: בגירי דילים. בחלים הבאים לו מיד גופו של בעל הבית ממש: דכהדי דמנה ליה. בעוד שאוחו בסולם קפלה: גרמה בניוקין הסור. ואפר יח למ"ד (כ"ק דף נח: ק.) דלח דחין דינה דגרמי ופטור מלשלם חסור לגרום וכשבה להעמיד גרמה להזיק חבירו מעכב: סחלי. דקלים קטנים: אומני

. בצד כותלו של תבירו ולאירך סולם בצר כותלו מרחיקו מן השובך: מודה ר' יוסי בגוריה. כלומר הכא שאני דהוי כעין שזורק אדם חץ ומוזיק באותה זריקה רחזיב בו כך אם מויק אדם לחבירו בידים ודאי חייב אע"ג רעביר בוטך שלו וס"ט הרי הכא גיר רוימנין דבהדי דמנה ליה לסולם בתוך די אמות שלו זימנין דיתבא ההיא נמייה בחור וקפצה לשוכך והיינו ניריה דיריה והכא מודה רמרחיקין די אמות: והא גרמא היא. רבאותה גרמא שלו קפצה ולאו רעביד איהו בידיה דלא קא מאכיל היונים לנמייה והא דמורה ר' יוסי דבניריה רידיה חייב היכא דעביד איהו בידים כדגרסי כב"מ דף קייו רהנהו כי תר' דהוו דיירי חד בעליונה וחד בתחתונה כר דהכא מדרה ר' יוסי בניריה דידיה משום דעילאי משי ידיה ונפל על תתאה דעבד כידים אבל הכא הא גרמא היא ואסאי חייב: תאלי, אילנות בחורים:

+ times | Name and 18 at 1 miles \$ 1841. ומעיקרא ס"ד כי היכי

ים דמעיקרא פטור ה"נ דמותר הכא משמע דגרמה במקין דפטור וכן בפ"

כילד הרגל (כ"ק דף פי) זרק כלי מראש הגג והיו מחמיו כרים וכסתות וקדם וסילקן אפילו הוא פטור ובפרק הפרה (שם דף מו) הכנים פירות לחלר בעל הבית שלה ברשות כו". וקחמר בגמרה דחם אכלה והחקה פטור ונתן סם המות לפני בהמת חבירו לפטור (שם) ושולח" בעירו ביד חרש שוטה וקטן (שם נמ:) ופורן גדר בסני בהמת חבירו וכופף קמת חבירו בפני הדליקה ועושה מלאכה במי חטאת (שם נה: נו.) וליבה וליבתו הרוח דפטור בכל הנך כדאמר בפרק הכונס (שם דף נט:) ומבעית חבירו דהוי נמי גרמה כדהמר בפרק קמה דקדושין (דף כד:) דהיהו הוה דהבעית אנפשיה ובכילד הרגל (כיק דף כנ:) שיקה כו כלב שיקה כו נחש פטור ויש ליתן טעם מאי שנא כל הני מדינא דגרמי כגון אחווי אחויי דהגחל בתרא (שם דף קטח: ושם) ומראה דינר לשולחני ונמלא רע ונפרצה אומר לו גדור ודן את הדין דחייב לר"מ אפילו לא נשא

ונתן כידו והשורף שטרותיו של חבירו ומוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו וחילק רבינו ילחק לשון אח' דדינא דגרמי חייב היינו שעושה הוא עצמו היוק לממון חבירו ' ועוד חילק דדינא דגרמי דחייב היינו 🕬 משעת מעשה שבא ההיוק ' ועל הכל קשה טיהר את הטמא ובעה"ב עצמו והצי למעבד ורושא אבל עירבן עם סירותיו ואמאי חייב דהוא עצמו אינו עושה היות בממון חבירו וגם באותה שעה שמטהר אינו בא ההיות וגראה לריצב"א דדינא דגרמי 😅 משום ועיפת שלב הוי מטעם קום כדמוכח בירושלמי ולכך כל היוק המצוי ורגיל לבא קנסו חכמים וטעם דקנסו שלא יהא כל אחד הולך וחזיק לחבירו בעין והיינו טעמה דמהן דמחייב בהיוק שהינו ניכר והפשר דבשוגג נמי קנים רבי מהיר כי היכי דקנים במטמה ומדמע החד שוגג והחד מוד:

> וזלוז הא מציץ איכ יכול להציץ בחלוז: במדיר את כותלו. שעישהו חד למעלה כמדרזו מכאו ומכאו שאינו יכול לעמוד עליז ולהציץ: והא אנן תנן ד' אסות צריך להרחיק. והיכי מצית למיסר כמלא רוחב הלון. לא קשיא כאן מרוח אחת כלומר אם בנה כותל מרות אחת מצידו אחד של חלוז אינו צריך להרחיק אלא מלא רותב חלוז והא דקתני מתניי די אמות מו חצד נמי מיידי וכגוז שבנה בי כתלים מב' רוחות של חלון הואיל ואל<mark>ו</mark> ב' כתלים מאפילים הרבה מש"ח צריך להרחיק כל כותל וכותל מצד החלון די אסות. הגן ואת הבותל מרחיקין מן המוחילה של חבירו די אמות. שאם יש לחבירו חוקה בתצירו שהמוחילה של גנו שושמת בחצרו הואיל ויש לו כך חזקה יכול לוקוף מולם בחצר חבירו בשל כורחו ולעלות על גגו ואם רצה זה לבנות כותל מסוך לגגו צריך להרחיק די אמות ממנו כדי זקיפת סולם: הכא במאי עסקינן. דקתני זקיפת סולם ולאו משום דוושא צריך למיתני: דמצי אזלי תותי. ההיא

> > מסורת הש"ם

צריך להנסיכו כן החלון

ד׳ אסות: שלא יעמוד. על

כותלו וקוף ויראה בחלון

להרחיק די אמות שלא יאפיל חלונו: הכא במאי

צסקינן. דקתני שלא יאפיל

ולא כנגדו וצריך להרחיק

רחשתא לא מצי למידק

משום דוושא לא דהא איכא

מקום דוושא טובא אלא רוק סיניה הכי ומכנגרן

כלומר אם בונהו מכנגד

חלנו צריך להרחים כי אפנת

בונהו מן הצד סמוך לחלון

אין צריך להרחיק כולי תאי

ר' אמות דכבציר מהכ' מני רמן צרי חלון לא מאפיל

עליה כולי האי כמו מכנגדו

ובכציר הרחקה סני: וכמה.

שיצור צריך להרחיק כותלו

מן צד החלון: כמלוא

רוחב חלון. צריך להרחיק ולא מאפיל. ומקשיי הואיל

היוק אורה אלא מלא רוחב

משום היוכ ראיה למעלה

ואם בנהו כנגרו צרי

אתו אומני ויתבי תותייהו. בקרקע שלסן היו יושבין ולם פא בגד מיי פרח מסל בקרקע של רב יוסף " מדפריך בתר הכי והא גרמא הוא: עשין פנ טושיע סית פי פוס

והא אחזיקו להו. פי' ר"י ב"ר מרדכי כיון שלא כא להחזיק בקרקע של חבירו ולומר שלו הוא אלא לחשמיש בעלמא שנהנה ממנה ב בב ה מיי שם הלי ה מושיע

מועלת חוקה שלא בטענה ? למסתמא שג ו ז מיי פיי מהל ניינה אל היי פהל עי פסג פפן ענ לא היו אומרים שמכר להם רב יוסף משמיש זה והוו כי הנהו דלעיל (דף ו.) דאחווק להורדי דמועלת חוקה שלא בטענה דמדלה מיחה ג' שנים מחל פה מנ מישיע הית פר קנה לו ואין נראה דאם לא הקנה לו כי החזיק להורדי אמאי החזיק לכשורי אלא על כרחך התם שטוען שהקנה לו ולהכי אמזיק לכשורי דאין אדם עושה קנין למחלה (ש): אין חוקה לנוקין. אומר ר״ת דאפי הקנה (י) יכול לחזור בו דקנין בטעות הוא

אתו אומני ויתבי תותייהו ואתו עורבי אכלי דמא וסלקי 🌣 אבי תאלי ומפסדי תמרי אמר להו רב יוםף *אפיקו לי קורקור מהכא א"ל אביי והא גרמא הוא א"ל הכי אמר רב מובי בר מתנה זאת אומרת גרמא בניזקין אסור והא אחזיק [להו] להא אמר רב נחמן אמר רבה כר אבוה יאין חזקה לנזקין ולאו איתמר עלה ירב מרי אמר יבקומרא ורב זביד אמר יבבית הכסא אמר ליה הני ילדידי דאנינא דעתאי כי קוטרא ובית הכסא דמו לי:

לא יחפור פרק שני בבא בתרא

א"ר טובי בר מתנה זאת אומרת גרמא בניזקין

אסור רב יוסף הוה ליה הנהו תאלי דהוו

מ ממש כי ב ושם, ב כיק אומני. מקיזי דם: קורקור. עורבים שדומים בלעקתן כקורין קורקור: אפיקו לי. כלומר אל יקיוו ליש עוד כאן שעל כן העורבים באין: בקוטרא. עשן: בכים הכסא. שעל גבי קרקע ונראה לעינים שכך היו בתי כסחות שלהן: בותנר' מרחיקין השוכך מן העיר.

שהיונים מפסידין זרעוני גנות: אח"כ יש לו כו'. שלח יפסידו היונים בשלה חבירו: מנא שגר היונה. מרולת פריחתה פעם חחת: וחם לקחו. כמו שהוא עם הקרקע אפילו אין לו כל סכיביו אלא בית רובע הקב הרי הוא בחזקתו שהרי הוחוק בו הרחשון כן: גבו' חין פורסין נשכין. שלח ילכדו בהם יוני היישוב: שלשים רים. ארבע מילין: וכרסייהו בחמשים חמה קמליית. במה שהן מלקטין כתוך חמשים אמה מתמלא

פנ_, ד) (פס עמין, פ) (פס פנ.), ם (ביכון נה:ן, ז) לחמו מל... מו לקמן כ., פו בסים ליחה לי, י) במיינשביל לותו. כ) בסיי ליו ום, לו ולייל לחים חוקה בנכסי חפתר וכים ברפייםע פנו מים דסת קשם רשת לפיפת דרישת קתני לי רים מן הישול פורסין ונסיפה קתני הפיי מהה מיל לה יפרום.

גליון חש"ם

מרא ומישם שלשים דים, פר מולין דף סכב ע"ב מום" ד"ה לנכל: שם יודם חניסא פיין ניטין דף נח ע"ב חוסי ד"ם סם בריכא ער ככיי חרים סי תייו כפס מפוכת הרפכ"ל וכרמב"ן כמלחמות פ"ר דכ"ב כסוניא דפטר מים

בסוגית הגמרא מסופר על רב יוסף שהיו לו דקלים קטנים, ובשכנותו גרו מקיזי דם שבגלל מלאכתם היו באים עורבים ומזיקים לתמרים, ואמר רב יוסף "אפיקו לי קורקור [עורבים שדומין בצעקתן כקורים קורקור, רש"י] מהכא". וביארו בסוגיא, שזכותו לעכבם היתה כדין "קוטרא ובית הכסא" - **נזק בלתי נסבל** [של עשן, או ריח הנודף מבית הכסא], שרשאי לעכב גם אם שכנו נהג בזה בטרם הגיע לגור, באומרו : יילדידי דאנינא דעתאי [לפי שהיה רב יוסף ייאסטניסיי, תוספות שם] כי קוטרא ובית הכסא דמייי [ודין זה נפסק להלכה בשוייע חויימ סיי קנה סעי לט; מא)].

מציף כד: מוסף רש"י

אין חוקה לבוקין. כנומר סיכי דמוק למכירו חון יכול לעעון לקוחה סים בידי שהרי החותתי בה ני פנים מופירת בורות פיתין ומברות, דבי האי נותא לא סוי ments work stone where mounts

The Gemara cites a related incident:

רב יוסף הנה ליה הגהו תאלי דהוו — Rav Yosef had these small date palms that

אָתו אומָני וָיִתְבִי תוֹתִייהו — bloodletters would come and sit under while they drew blood. [1] יַסְלְּכִי אַבְּלִי דָּמָא — Now, crows would come to consume the blood, וְסֵלְכִי אַבִּי תַאָּלִי הַשְּלִי תַּמְרִי — and would then fly up onto the palms and ruin the dates by smearing them with blood. [2]

Ray Yosef asked the bloodletters to move elsewhere:

אַמֵּר לְהוֹ רָב יוֹסף — Rav Yosef said to [them]: אַפּיקוּ לי קוּרְקוּר מַהָּכָא — Rid me of this crowing! Draw blood elsewhere, so that crows will not come here and ruin my dates.

A claim was made in defense of the bloodletters:

אָמֶר לִיהּ אָבֵיי — Abaye said to [Rav Yosef]: יְהָא גְּרָמָא הוא — But it is merely causative damage that the bloodletters are committing. Being that one is not liable for causative damage, why must they move away?

Rav Yosef responded:

אָמֶר לִיה — [Rav Yosef] replied to him: אָמֶר רֶב טובי בֶּר מִתְנָה — This is what Rav Tuvi bar Masnah said, in reference to the Mishnah: אַמּר בְּנִיזְקִין אָסור — This Mishnah informs us that causative acts of damage, i.e. activities that cause damage indirectly, are forbidden. Accordingly, the bloodletters are required to move away. [4]

Abaye continued his defense of the bloodletters:

[לְהוּן — But they have already established a *chazakah*, since you raised no objection to their bloodletting for the past three years. [5] — ? —

Ray Yosef rejected this contention:

הָא אָמֵר רַב נַחְמֶן אָמֵר רַבָּה בָּר אֲבוּהָ — Rav Nachman has said in the name of Rabbah bar Avuha: אָין חַזְקָה לְנַזְקִין — There is no *chazakah* for damage. [6]

Abaye continued his argument:

רַב מָרי אָמָר — But was it not said regarding this dictum of Rav Nachman: רַב מָרי אָמָר — Rav Mari said: It applies to smoke; בְּקוּטְרָא — and Rav Zevid said: It applies to an outhouse? ™ With regard to all other sources of damage, however, a chazakah can be established. —? —

Rav Yosef replied:

-- -

אָמֶר לִיה — [He] said to [Abaye]: הָנִי לְדִידִי דָאַנִינָא דַעְתַאי — To one with a delicate nature, such as I, the discomfort caused by these crows בי קוטְרָא ובֵית הַבְּסֵא דָמוֹ לי — is comparable to smoke and an outhouse. [8]

- The bloodletters sat on their own property, in the shade of Rav Yosef's palms (<u>Tosafos</u>).
- The bloodletters would shoo away the crows that were attracted by the blood, and the crows would then
 fly up onto the trees. The damage to the dates was thus attributable to their actions (Rabbenu Yonah; cf.
 Tosafos, 26a כוב"ה ויקא.
- 3. See above, 22b note 24.
- See 22b note 25.
- 5. One who engages in activity that is harmful to a neighbor for a period of three years without being challenged by the neighbor may claim that he purchased from his neighbor the right to engage in such activity, even though he is unable to produce evidence to substantiate the claim. His claim is presumed to be true, for had he not purchased that right, his neighbor would certainly have objected within the first three years. [The legal term for the establishment of presumptive ownership is הַּנְקָּה, chazakah.] In this case, the bloodletters claimed that Rav Yosef had sold them the right to engage in this objectionable activity underneath his palms (Tosafos; see Hagahos HaBach). Abaye argued on their behalf that their claim was credible, since they had established a chazakah.

[According to Rambam (Hil. Shecheinim 11:4), a chazakah can be established by performing an objectionable activity in view of one's neighbor even once, if it goes unchallenged by the neighbor. Moreover, the one performing the harmful activity need not claim that he acquired the right to do so from his neighbor. If his activity is carried out on his own property and he is not laying claim to anything owned by his neighbor, the neighbor's silence in the face of his disturbing activity is tantamount to yielding him the right to engage in it (Rambam ibid., as explained by Maggid Mishneh; see also the opinion of Ri bar R' Mordechai, cited in Tosafos Kill [2].]

- 6. I.e. one cannot claim on the basis of three years of freedom of activity that his neighbor sold him [or yielded him] the right to engage in the harmful activity. The neighbor may have thought that his objection was self-evident and therefore did not deem it necessary to express it. Thus, his three-year silence does not lend credence to the damager's claim (Rabbeinu Yonah). [Rabbeinu Tam, cited in Tosafos, rules that even if the neighbor did sell this right he may nevertheless object if he claims that the discomfort is worse than he anticipated.]
- To smoke: i.e. to install a kiln, which emits heavy clouds of smoke that drifts over a neighbor's property (Tosafos).

To an outhouse: i.e. to the type of outhouse common in Talmudic days in which the waste remains above ground (Rashi).

Only in regard to these highly disturbing items did Rav Nachman rule that there is no chazakah, because, barring concrete evidence, the claim that the neighbor relinquished his right to object to them is not credible. Accordingly, the neighbor need not publicize his objection, and his three-year silence lends no credence to the damager's claim (Rabbeinu Yonah). With respect to hazardous activity that is less objectionable, three years of silence on the part of the affected neighbor does support the claim that he sold the right to engage in that activity.

8. Rav Yosef was known to be a highly sensitive individual (<u>Tosafos</u> from <u>Pesachim 113b</u>), and as such, he could not bear the thought of using bloodstained dates (<u>Tosafos</u>). He therefore argued that just as there is no chazakah for smoke or an outhouse because the claim that a neighbor relinquished his right to object is not credible, there could be no chazakah for bloodletting under his palm trees because it was inconceivable that he had waived the right to object to this practice.

The same holds true for any individual who has an obvious intolerance toward a certain type of disturbing activity. A neighbor cannot establish a *chazakah* for engaging in that activity near his property (*Rosh*).

9. Doves generally feed on grain that they find within fifty amos of their roost. Accordingly, one who builds a dovecote on the outskirts of a city must distance it fifty amos from the city's edge to prevent the doves from feeding on produce growing in the city's gardens, and one who builds a dovecote on his own property must leave fifty amos between it and his boundary to protect the produce of his neighbor's field (<u>Rashi</u>).

תוספות ד"ה אתו אומני ויתבי תותייהו

(SUMMARY: Tosafot explains that they sat on their own land.)

בקרקע שלהן היו יושבין ולא בקרקע של רב יוסף מדפריך בתר הכי והא גרמא הוא.

Explanation: It was their (the bloodletters') land, and not Rav Yosef's land, since we ask below "it is Gerama!"

QUESTION: The Gemara relates that Rav Yosef owned some small date palms, under which some blood-letters practiced their profession. The blood attracted ravens to the area, and the ravens perched themselves upon Rav Yosef's trees. Rav Yosef demanded that the blood-letters leave so that the ravens would go away. The Gemara concludes that even though the damage that the blood-letters caused to Rav Yosef was only indirect ("Gerama"), the Halachah prohibits causing damage even indirectly (through a "Gerama").

This ruling seems to contradict another ruling of the Gemara. The Gemara rules like Rebbi Yosi who maintains that a person may place an object in his own domain even though it might cause damage to someone else's property. The Mazik is not required to distance himself unless the damage is caused by "Girei Dilei" -- by the Mazik "shooting his arrows" into the domain of the Nizak. Why, then, were the blood-letters (the Mazikim) required to move? They certainly did not actively send the ravens to damage Rav Yosef's trees! (RABEINU YONAH, RASHBA)

מַתְּנִי׳ מַרְחִיקִין אֶת הָאִילָן מִן הַבּוֹר עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ אַמָּה וּבְחָרוּב וּבַשִּׁקְמָה חֲמִשִּׁים אַמָּה בִּין מִלְמַעְלָּה בֵּין מִן הַצַּד אָם הַבּוֹר קְדְמָה קוֹצֵץ וְנוֹתֵן דְּמִים וְאָם אִילָן קָדַם לֹא יָקוֹץ סְפֵּק זֶה קָדַם וֹסְפֵּק זֶה קָדַם לֹא יָקוֹץ רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר אַף עַל פִּי שֶׁהַבּוֹר קוֹדֶמֶת לָאִילָן לֹא יָקוֹץ שֶׁזֶּה חוֹפֵר בִּתוֹךְ שֵׁלוֹ וְזָה נוֹטֵעַ בְּתוֹךְ שֶׁלוֹ :

MISHNA: One must distance a tree twenty-five cubits from a cistern, and in the case of a carob and of a sycamore tree, whose roots extend farther, one must distance the tree fifty cubits. This is the halakha whether the cistern or tree is located above or to the side of the other. If the digging of the cistern preceded the tree, the owner of the tree cuts down the tree and the owner of the cistern pays him money. And if the tree preceded the cistern the owner of the tree need not cut down the tree. If it is uncertain whether this came first or that came first, the owner of the tree need not cut down the tree. Rabbi Yosei says: Even if the cistern preceded the tree, the owner of the tree need not cut down the tree. This is due to the fact that this one digs in his own property, and that one plants in his own property.

חידושי הרשב"א מסכת בבא בתרא דף כג עמוד א

אמר להו רב יוסף אפיקו לי קורקור מהכא, וכדמסיק דגרמא בנזקין אסור והא גרמא דגיריה הויא, ואפי' ר' יוסי מודה בהא, דאי לא הא קיימא לן כר' יוסי והיכי מפיק להו רב יוסף, והיינו טעמא דבשעה שבאין האומנין מבריחין אותן והולכין ויושבין להן בתאלי:

ANSWERS:

A#1:

RABEINU YONAH and the RASHBA answer that the blood-letters did cause the ravens to go into Rav Yosef's trees. When the ravens would come to eat the blood, the blood-letters would chase them away and cause them to fly up to Rav Yosef's trees. Hence, the damage caused by the ravens indeed was "Girei Dilei," the "arrows" of the blood-letters, and thus the blood-letters were required to move.

תוספות ד"ה זיקא דף כו.

אבל קשה מעורבין לעיל (דף כג.) דאמר רב יוסף אפיקו לי קורקור מהכא

Question: Above, regarding ravens (23a), Rav Yosef said "remove the ravens from here"!

וי"ל דגמרא לא סבר לה כרבינא דר"ת פוסק כמר בר רב אשי וכאמימר

Answer #1: The Gemara holds unlike Ravina (who says here that R. Yosi agrees about Giri Dilei only when it is from his impetus), for R. Tam rules like Mar bar Rav Ashi and Ameimar.

תוספות מסכת בבא בתרא דף כו עמוד א

אבל בגפנים בעי טפי - והוא כשנטע דקלים כשהם גבוהים אבל אם נטע גרעין לא דממילא קא גדל ולא גירי דיליה הוא.

A#2

TOSFOT later (26a, DH Aval b'Gefanim, and end of DH Zika) seems to understand that the damage caused by the ravens would have been considered "Girei Dilei" even if the blood-letters did not chase them away. Apparently, Tosfot maintains that the very fact that blood was spilled beneath the trees caused the ravens to come, and thus the damage caused by the ravens was considered "Girei Dilei" of the blood-letters. (See SHI'UREI REBBI SHMUEL, #61.)

A#3:

The PISKEI HA'RID (cited by OHEL TORAH) writes that in this case, Rebbi Yosi would agree that the blood-letters were required to move even though they did not cause damage through "Girei Dilei." Normally, a Mazik does not have to distance himself because he is in his own domain, and a person is entitled to do whatever he needs to do inside his own domain. In this case, however, the property beneath Rav Yosef's trees did not belong to the blood-letters; rather, it was public property. Therefore, they were not entitled to use that area for any purpose, as it was not part of their private domain. (See BIRKAT SHMUEL 20:3.) (I. Alsheich)

וכתב הרשב"א ז"ל בההיא דרכ יוסף 10 וז"ל מיהא שמעינן
דכל מי שנודע ומוחוק שאינו יכול לסבול נוק אחד
דכל מי שנודע ומוחוק שאינו יכול לסבול נוק אחד
ידוע מן הנוקין שהנפש קלה בהן אין לו חוקה. כי הא דרכ
יוסף. שאע"פ ששאר בני אדם אין מואסין בי כל כך, כיון
שהוא מוחוק ונודע שאין דעתו סובלתו, אין מחזיקין עליו
בכך. ולא אמרו קוטרא ובית הכסא אלא מפני שהן נוקין
ידועין אלל הכל עכ"ל ""*.

(פ"ב, מ"ג). ?* עיי ב"י שם ס"ד רמ"א ס"ב. 8 ב"ב כג, א. וראה בב"י חודמ סיי קצו מחודש ג שהעתיק תשובת הריב"ש. 9* רמ"א שם סט"ג. 10 בחיי לב"ב שם ד"ה א"ל. 11* טור וב"י שם סט"ט ורמ"א סל"ט.

וכן הטענה השלישית שטען ראובן <u>תפני חולי אשתו שתזיק</u> לה בראשה. גם זו טענה גדולה. ואע"פ ששנינו בתשנה ⁶ אבל אינו יכול לתחות בידו ולותר לו איני יכול לישן מקול הפטיש ותקול הריחים, ואפילו בחנות שבחלר, כ"ש בזה שהוא בחלר אחרת. זהו בשאר בני אדם הבריאים, אבל כיון שהאשה זו מוחזקת בחולה אין לך גירי גדול מזה. והוה ליה כקוטרא ובית הכסא, וכדאמר רב יוסף ⁸ הני לדידי כקוטרא ובית הכסא דמו לי. ואם במה שאדם קן מחמת שהוא מאניני הדעת הוו לדידי' כקוטרא ובית הכסא, כ"ש במה שחוקן הדעת הוו לדידי' כקוטרא ובית הכסא, כ"ש במה שחוקן בגופו, מחמת שהוא חולה או חלוש המזג "*.

חזון בכא בתרא - פימן יג פ״ק יא איש

אינו יכול למחות אף אם החולה קדם, ורשאי אדם לכנות בית אצל חברו ולהכנים את העוללים והיונקים שלועקים בלילה ד ואין החולה יכול לעכב עליו דהרי אינו חייב לצאת נודירתו. בראה דחין דברי ריב"ש אלה בעושה דבר שחינו עיקר דירה כתו בעושה חריבה וכיו"ב שחין זה תלוי בכל חדם ולה ברוב בני חדם, חבל הם עושה דברים שרוב בני חדם עושין ולפעתים חשמישן ודיבורן משמיע קול שמפריע את החולה

חושן משפם קנה הלכות נזקי שכנים מאירת שינים

לם (קטון) מז "מי שהחזיק לעשות מלאכת דם או כל"ל וכן הוא נרמנ"ס פי"א דין ה" ולא *
נבילות וכיוצא בהן במקומו ויכנסו העורבים
נבילות וכיוצא בהן בגלל הדם ויאכלו (קטון והרי הם מצירים את
חבירו בקולם ובצפצופם (קיין או בדם שברגליהם שהם מסונק שמאק נעיניו מסירי שנאלכון מט ומכלים פירוחיהם
מסונק שמאק נעיניו מסירי שנאלכון מדס ומכלים פירוחיהם מסונק שמאק נעיניו מסירי שנאלכן מדס יישבים על האילנות מח (סט) ומכלים פירוחיהם מא"כ נסתס נני אדס שמקנא הדס מהסירי

התנוסים וכ"כ הרפו"א מח"עו מו לפון הרחב"ם פפ"א בין חי
התנוסים וכ"כ הרפו"א מחשב דרב יוסף שם רום דריעו כ מדב
הרים כלומר שאניים ששאר מי אדם זאן מספרים מם וחו לצחו
הרים כלומר שאניים ששאר מי אדם זאן מספרים מם וחו לצחו
מישלם מסברו המשם ממספרים ומשא שמתבים מסדע שאן משם
שמלם חיכי במשפר למון משוף שילב ש ספר מכ"ע שש אפי
שמלם חיכי במשפר למון משוף שילב ש ספר מכ"ע שש אפי
הרים של אני במשם היים הרים הרים מרכיב מדע משף ליש
ממדים לציל בשם היים הליה הליה מיי שם הכ"כ מרכיב עפי מליי

שפתי כהן

(קית) יאם היה <u>קפדן או חולה</u> שצפצוף הזה מזיקו או שפירות שלו נפסדים לו בדם <u>חייב לבטל</u> אותה המלאכה או ירחיק עד שלא יבא לו נזק מחמתן שהיזק זה דומה לריח בית הכסא וכיוצא בו שאין לו חזקה ת) וס"ה כל מק נדול פאין אדם יכול לפוכלו (טול סכ"ה כסם הלא"ם):

בני מבוי או בני חצר שנעשה אחד מהן אומן ולא מיחו כידו ואח״כ רוצים למחות בידו מבוי שאח״ו:

(קשן סכל דבר שידוע שאין המערער יכול לסכלו אע"ם ששאר בני אדם סובלים אותו אין לו חזקה כנגד מערער זה:

מב שהא דקוטרא ובית הכסא אין להם חזקה (קכן דוקא דעביד להו מזיק ברשות דנפשיה אבל אי אחזיק ועביד צ בית הכסא כגופא דארעא דחבריה דפתוח לביתיה דמזיק אי נמי

A Hazaka on a Significant Disturbance

ואוכלם וז"ם אחר זה שפירות שלו נפסדין לו

דמתיכת לו מדוקדק דוקא לו ולכיולא כו שהן

מפונקין: פט יתבאר בסימן שאחר זה.

המחבר ליין זה כחן משום שהוח מענין דינים

שלפניו ואחריו וגם משום דרוב דינים הללו

העתיק המחבר מלשון הרמב"ם והרמב"ם כחב

האי דינא דבני מבוי שנעשה א' מהן אומן כו'

כאן כין דינים הללו והמחבר השמיטו כאן וכתב שיחבאר מקור הדברים בשי שאחר זה:

Elsewhere, the *Rambam* rules that some disturbances never earn a *Hazaka*. One example would be the odor of a bathroom or thick smoke coming from a furnace. Even if this disturbance has been going on for a long time without protest, the neighbors always have the right to object. The *Rambam* explains that this is because these types of damages are constant and very significant, therefore no one can establish a *Hazaka* – a no-protest status – over them.

The *Hazon Ish* adds another important point: these *Halachot* only apply to opening a business or making artifacts. However, neighbors cannot object under any circumstances to any noise which is part of normal living. If a baby wakes up in middle of the night, the neighbors cannot complain about it. This applies even if the neighbor is ill or highly sensitive. The same is true for turning on the tap, running a bath, vaccuming, or all other normal activities

מסוגיא זו למד הריב"ש כי **חולה רשאי למנוע משכניו לגרום רעש** המפריע למנוחתו: "כיון שהאשה זו מוחזקת בחולה, אין לך גירי גדול מזה, והוה ליה כקוטרא ובית הכסא, וכדאמר רב יוסף הני לדידי כקוטרא ובית הכסא דמו לי. ואם במה שאדם קץ מחמת שהוא מאניני הדעת הוו לדידיה כקוטרא ובית הכסא, כל שכן במה שמזיקו בגופו מחמת שהוא חולה או חלוש המזג". והרמ"א הביא את דבריו להלכה (4) חו"מ סיי קנו סעי ב).

וחידש החזון איש להלכה ולמעשה: "דאין דברי ריב"ש אלא בעושה דבר שאינו עיקר דירה, כמו בעושה אריגה וכיוצא בזה, שאין זה מצוי בכל אדם ולא ברוב בני אדם. אבל אם עושה דברים שרוב בני אדם עושים, ולפעמים תשמישם ודיבורם משמיע קול שמפריע את החולה, אינו יכול למחות אף אם החולה קדם. ורשאי אדם לבנות בית אצל חברו, ולהכניס את העוללים והיונקים שצועקים בלילה, ואין חברו יכול לעכב עליו, דהרי אינו חייב לצאת מדירתו". ומבואר בדבריו שגם חולה אינו יכול למנוע מרעש שנגרם מדברים שרוב בני אדם רגילים לעשות בביתם.

2) HALACHAH: DAMAGES DEPENDENT ON SUBJECTIVE FEELINGS

HALACHAH: The Gemara relates that Rav Yosef owned small date palms, under which some blood-letters practiced their profession. The blood attracted ravens to the area, and the ravens perched themselves upon Rav Yosef's trees. Rav Yosef demanded that the blood-letters leave so that the ravens would go away. The Gemara says that the blood-letters could not claim that they had gained through a Chazakah the right to work there (that is, no one protested when they started to work there, and thus they acquired the right to work there), because there is a principle that "Ein Chazakah I'Nezikin" -- a Chazakah does not work for an activity that causes damage. Even though this principle was said only with regard to activities that cause severe damage (such as setting up something that makes a lot of smoke, or setting up a bathroom), Rav Yosef claimed that he was extremely sensitive and that the damage caused by the blood-letters (either the blood that the ravens splattered around him (TOSFOT), or the loud noise that the ravens made (BI'UR HA'GRA CM 155:116) was to him akin to the damage caused by smoke or a bathroom.

RABEINU YONAH and the RASHBA (see also RABEINU CHANANEL) write that from this Gemara it is apparent that when a person is known to be extremely sensitive to a certain damaging agent and cannot tolerate it, he is entitled to demand that it be moved, and the other person cannot make a Chazakah to continue doing his activity in that place. The activity of a neighbor can be classified as a serious disturbance even if the degree of disturbance is only subjective. (I. Alsheich)

I. Noise from Ac unit or smell from cooking:

• הפעלת מזגן בימי הקיץ כל שעות היממה - על סמך דברי החזון איש הנ״ל, כתב רבי צבי בן יעקב [אב״ד בית הדין הרבני בתל אביב] בספרו משפטיך ליעקב (6) ״שימוש במזגן הינו כיום אחד מתשמישי הדירה הקבועים והחשובים שאינו יכול למחות ברעש זה, ואף בשעות הצהריים והלילה, כיון שאין זה רעש חריג. וכן נוהגים בכל המקומות להפעיל מזגנים בשעות המנוחה. ואם כן גם שימוש במזגן בשעות המנוחה הינו מתשמישי הדירה הקבועים, ואין השכן יכול למחות, אף אם הוא חולה ורגיש לרעש של מזגן. וכשם שאינו יכול למנוע ממנו לבשל בביתו, אף שמהבישול יש ריח הריף, ואותו שכן רגיש לריח זה. הוא הדין שאינו יכול למנוע ממנו כל תשמישי הבית, ובכלל זה שימוש במזגן, ובפרט בזמן הזה שבמזגנים החדשים אין המנוע מרעיש כל כך. ובמידה ויש מזגן המרעיש באופן מיוחד, נראה דהוי בכלל נזק וטענת השכן הינה טענה. כמו כן פשוט וברור שהפעלת רדיו או מערכת סטריאו או כלי נגינה בקול חזק מעבר לנוהג הממוצע בבתים, הרי זה בכלל נזק, ופשוט שיכולים השכנים להתנגד לכד״.

II. Children up late nights

• משחקי ילדים במרפסת פתוחה הסמוכה לדירת אשה הנמצאת בשמירת הריון - הרב מרדכי רלבג [דיין בבית הדין הרבני בתל אביב] כתב בספרו אבני משפט על פי דברי החזון איש הנ"ל, כי "ודאי משחקי הילדים הם תשמישי הדירה, ולכן אין התובע יכול למחות בנתבע. ואולם בשעות מנוחת הצהרים בין 2 ל 4, וכן בלילה לאחר 11, בזמן שרוב בני אדם מקפידים על השקט, אין השימוש בשעות אלו נחשב לתשמישים שדרכו של אדם לעשות בביתו, ולכן יש לאסור על הנתבעים להשתמש במרפסת בשעות אלו שימוש המרעיש".

Rabbi Yitzchok Zilberstein

על איזה רעש יכולים השכנים למחות, ועל איזה רעש אי אפשר למחות

חשוקי חמד בבא בתרא דף כ עמוד ב

מקלחת לאחר חצות המפריעה לשינת השכן

III. Running water passed midnight:

שאלה. אדם המתקלח באמצע הלילה, וטוען השכן התחתון, שהמקלחת מעירה אותו, כיון שצינור המים עובר דרך דירתו, האם יכול למנוע אותו מלהתקלח באמצע הלילה?

תשובה. נראה שאינו יכול למנוע זאת, אפילו אם השכן הוא חולה, והרעש מאד מפריע לו. ואף שכתב הרמ"א (סימן קנו ס"ב) בשם הריב"ש, שדוקא בני אדם בריאים, אינם יכולים למחות בקול הפטיש או בקול הריחים, אבל אם הם חולים והקול מזיק להם יכולים למחות. מ"מ כתב החזו"א (ב"ב סימן יג ס"ק יא) על דברי הריב"ש, שזה רק בעושה דבר שאינו עיקר דירה, כמו בעושה אריגה וכיו"ב, שאין זה מצוי בכל אדם ולא ברוב בני אדם, אבל אם עושה דברים שרוב בני אדם עושים, ולפעמים תשמישן ודיבורן משמיע קול שמפריע לחולה, אינו יכול [החולה] למחות אף אם החולה קדם. ורשאי אדם לבנות בית אצל חברו, ולהכניס את העוללים ויונקים שצועקים בלילה, ואין החולה יכול לעכב עליו, דהרי אינו חייב לצאת מדירתו, עכ"ד. ומסתבר שהוא הדין לשו"ע בדברים שהם מעיקר הדירה, אין השכנים יכולים לעכב, אפילו כאשר עדיין לא החזיק.

וא"כ גם בעניננו אדם רשאי להתקלח בכל עת שירצה, וקשה לאסור עליו מקלחת הנחוצה לאנשים גם בשעות הלילה, בימים החמים, אך יש בזה ממדת החסידות להמנע אם אפשר, ויקיים בזה מצות 'ואהבת לרעך כמוך.'

IV. Kids playing with an ill neighbor in the apartment: ילדי השכנים משחקים מתחת לבית של חולה, האם יכול למנוע זאת בעדם

שאלה. חולה שילדי השכנים המשחקים בחצר ומרעישים, מפריעים לו, האם יכול לדרוש שלא ישחקו בחצר?

תשובה. לכאורה זה תלוי במה שתירצו הפוסקים מה הנפקא מינה בין קול הנכנסים והיוצאים, לבין קול הפטיש, שלדעת הסמ"ע שכל מה שעושה בחצר המשותפת אפשר למחות, הכא נמי אפשר למחות, וגם לפי מה שכתב הנתיבות שמתי אינו יכול למחות דוקא שכל יום הוא רעש אחיד, כיון שיכול להתרגל לרעש, אבל כשכל יום הרעש שונה יכול למחות, כי אינו יכול להתרגל לרעש, והכא נמי במשחקי ילדים כל יום הרעש שונה. אבל לפי מה שכתב החתם סופר, שמה שאי אפשר לעשות בחוץ מותר לעשותו בחצר, לכאורה משחקי ילדים שאין להם מקום אחר לשחק אינו יכול למחות.

אך יש לעיין בחולה, שיתכן לפי מה שכתב הרמ"א שאם הוא חולה, והקול מזיק לו, יכול למחות גם בקולות שאדם בריא אינו יכול למחות. ואולי לפי מה שכתב החזון איש, שאם עושה דברים שרוב בני אדם עושין, ולפעמים תשמישן ודיבורן משמיע קול שמפריע את החולה, אינו יכול למחות אף אם החולה קדם. ויש לעיין האם משחק הילדים בחצר, חשיב כעיקר גדול בבית שרוב בני אדם עושים כן, או אולי אפשר גם להסתדר בלעדיו, ולשמור את הילדים בבית.

ומ"מ אף אם נאמר שאין השכן יכול לדרוש מילדי השכן שלא ישחקו בחצר למרות שהרעש מפריע לו, מ"מ ראוי לחנך את הילדים שאם יש חולה בבנין, שיש להתחשב עמו, ויעתיקו מקום משחקם למקום אחר, או שלא ישחקו.

V. Construction causing babies not to be able to take a nap:

יולדת המבקשת משכנה שיפסיק את הבניה עד שתתאושש

שאלה. מעשה ביולדת תוך ז' ימים ללידתה, שהגיעה הביתה וביקשה משכנה שבנה על הגג שיפסיק בנייתו, כיוון שמפריע לה לישון, השכן טען שהפסקת העבודה תגרום לו הפסד כספי, וגם תדחה לזמן רב את השלמת הבניה הנחוצה לו מאד, האם יכולה לעכב מלהמשיך לבנות?

תשובה. מעיקר הדין אינה יכולה לעכב עליו, כיון שהבניה לזמן מועט, אינה מהדברים שאפשר לעכב, והרי זה מהדברים הרגילים, שכל אדם שיש לו אפשרות לבנות בונה לזמן קצר, ואין אדם יכול לעכבו, וכמבואר בחזו"א.

אך נראה כיון שמדובר כאן בפקוח נפש באופן שלאשה אין מקום לנוח בו, ואם ימשיכו לעשות רעש, היא עלולה להנזק מזה, חייב השכן להפסיק לבנות, אולם האשה צריכה לשלם את כל הנזקים שיגרמו לו, כיון שמן הדין מותר לו לבנות, אלא דהיא מסוכנת, הרי עליה לשלם לו ולפצותו כדין כל פיקוח נפש.

אך אם נמצאה לה דירה אחרת חייבת לעבור לשם, דעל הניזק להרחיק את עצמו אף במקום שהשני גורם לו סכנה, כמבואר בשו"ת רדב"ז (ח"א סימן תקנא) על שמעון הרוצה לגדל את בנו בסממנים שיש להם ריח המזיק לילדי שכנו ראובן, אם הוא גיריה דיליה דהיינו שבשעת השימוש מיד מגיע הריח לילדי ראובן, אינו יכול לעשות זאת, אבל אם הוא לא היה גיריה דיליה, היה על הניזק להרחיק את עצמו גם כשהדבר מהווה סכנה לילדים, יעו"ש

VI. Bus to go through a neighborhood:

חשוקי חמד בבא בתרא דף כ עמוד ב

חלק מהתושבים רוצה שאוטובוס יכנס לשכונתם וחלק מתנגד

שאלה. שכונה שקטה, שחלק מהתושבים רוצים שאוטובוס יכנס ויסיע אותם לכל חלקי העיר, וחלק מהתושבים מתנגד בגלל הרעש. התברר שלכן הם מתנגדים, משום שיש לכל אחד רכב פרטי. האם יש ממש בהתנגדותם?

תשובה. הבאנו לעיל את דברי המשנה בפאה (פרק ד משנה א - ב) הפאה ניתנת במחובר לקרקע, בדלית ובדקל בעל הבית מוריד ומחלק לעניים..., אפילו תשעים ותשעה אומרים לחלק ואחד אומר לבוז לזה שומעין שאמר כהלכה. ובתיו"ט הוסיף שאפילו אם הוא בריא וחזק יותר מחביריו, ולכן הוא רוצה לבוז, בכל זאת שומעים לו, כי הוא אמר כהלכה. ולפי זה אף בעניננו, אם השכנים שלא מעוניינים באוטובוס טוענים כהלכה, אין זה משנה שאומרים כן בגלל שיש להם רכב פרטי. ואם כן יש לדון למעשה איזה תושבים אומרים כהלכה.

והנה נאמר במסכת ב"ב דף כ ע"ב חנות שבחצר יכול למחות בידו ולומר לו איני יכול לישון מקול הנכנסים ומקול היוצאים, ולכן נראה שאם השכונה נבנתה בתור שכונה שקטה, שלא נמצאת במרכז העיר אלא בקצה, יש לשקול מי יסבול יותר, האם אותם הרוצים את השקט, או אלה שרוצים את התחבורה הציבורית, [וכעין דברי המאירי הנ"ל שהבאנו לעיל בע"א]. ולכן אם יש אוטובוסים במרחק מה, והטרחא של אלו הרוצים את האוטובוס לא תהיה גדולה, ולעומת זאת הנזק של הרוצים שקט גדול יותר, אולי יש להתחשב עם המתנגדים למרות שיש להם רכב פרטי, כי בגלל זה שהשי"ת העניק להם רכב, לא מגיע להם קנס שיסבלו רעש.

והנה יעוין בחזו"א (ב"ב סימן יג) שכתב: והא דחולה יכול לעכב [רעש] כמבואר בריב"ש הביאו הב"י (סימן קנה) י"ל דכן הוא שורש נזקי שכנים, שבעושה דבר שאינו עיקר דירה, כמו בעושה אריגה וכיו"ב, שאין זה מצוי בכל אדם ולא ברוב בני אדם, אבל אם עושה דברים שרוב בני אדם עושים, ולפעמים תשמישן ודיבורן משמיע קול שמפריע לחולה, אינו יכול [החולה] למחות אף אם החולה קדם. ורשאי אדם לבנות בית אצל חברו, ולהכניס את העוללים ויונקים שצועקים בלילה, ואין החולה יכול לעכב עליו, דהרי אינו חייב לצאת מדירתו, עכ"ל. ולפי זה נראה אם האוטובוס אינו חלק מתשמישי השכונה, ולעומת זאת שכונה שקטה, הנמצאת בפאתי העיר, השקט שלה הוא חלק מהמהות של השכונה, אם כן צודקים השכנים שלא רוצים את האוטובוס, והשכנים הרוצים אותו יטרחו קצת ויגיעו אליו.